

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ

Кредити є одним з найбільш прибуткових банківських активів і формують, як правило, найбільшу частину доходів банку. У сучасних умовах вітчизняні банки змушені постійно вдосконалювати стратегію та тактику своєї кредитної діяльності. У зв'язку з цим актуальним в сучасних умовах розвитку банківського сектору є аналіз і управління кредитним ризиком з метою зниження його рівня.

Серед інструментів з мінімізації ризику в кредитній діяльності банку значне місце посідає аналіз кредитоспроможності позичальників.

Відповідно до положення НБУ [1] для здійснення оцінки фінансового стану позичальника банк має враховувати такі основні економічні показники його діяльності: платоспроможність (коефіцієнти миттєвої, поточної та загальної ліквідності); фінансова стійкість (коефіцієнти маневреності власних коштів); обсяг реалізації; обороти за рахунками; склад та динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості; собівартість продукції; прибутки та збитки; рентабельність; кредитна історія.

Існує та використовується багато методів та підходів до вирішення даного питання, але лише їх комплексне використання дає реальну оцінку кредитоспроможності позичальника.

Нами досліджено комплексний підхід до оцінювання кредитоспроможності позичальників в Державному Експортно-Імпортному Банку. Основними коефіцієнтами під час визначення фінансового стану позичальника вважаються [3, с.241]: 1. Коефіцієнт співвідношення залучених коштів позичальника до власних коштів (коефіцієнт фінансування). Він характеризує ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Зростання рівня показника в динаміці свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів, тобто про деяке зниження фінансової стійкості, і навпаки. 2. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами. Вважається, що нормальне значення цього коефіцієнта повинно перевищувати 0,6 - 0,8, а зниження рівня коефіцієнта свідчить про підвищення ризику нестійкості фінансового стану підприємства. 3. Коефіцієнт маневрування показує, яка частина власного капіталу знаходиться у високоліквідній його формі та у формі, що швидко обертається. 4. Коефіцієнт загальної ліквідності (поточної платоспроможності) показує, в якому ступені вся заборгованість по короткострокових (поточних) фінансових зобов'язаннях може бути задоволена за рахунок усіх його поточних (оборотних) активів. В економічній літературі наводяться нормативні значення даного коефіцієнта 1,8-2. 5. Коефіцієнт поточної ліквідності (проміжної платоспроможності) показує, в якому ступені всі короткострокові (поточні) фінансові зобов'язання підприємства можуть бути задоволені за рахунок його швидко ліквідних активів (включаючи готові засоби платежу). Значення цього показника, згідно з нормативами повинно становити близько 6. Коефіцієнт миттєвої ліквідності (абсолютної платоспроможності) показує, в якому ступені всі короткострокові (поточні) фінансові зобов'язання підприємства забезпечені готовими засобами платежу, які є у нього в наявності на визначену дату. 7. Період погашення дебіторської заборгованості. Цей показник розраховується у днях і визначає стан розрахунків за відвантаженою покупцям продукцію. Уповільнення оборотності заборгованості може свідчити про прострочену дебіторську заборгованість і погіршення кредитоспроможності підприємства. 8. Коефіцієнт рентабельності всіх

використовуваних активів характеризує рівень чистого прибутку, що генерується всіма активами підприємства, що знаходяться у його використанні за балансом [2, с.115].

За цією ж методикою передбачається розрахувати додаткові фінансові коефіцієнти у разі, якщо неможливо прийняти рішення тільки на базі основних коефіцієнтів [3, с.242]: 1.Коефіцієнт незалежності (фінансової автономії). Він показує та наскільки підприємство незалежне від зовнішніх джерел фінансування. Чим вище значення цього коефіцієнта, тим краще. 2.Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. 3.Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції. 4.Рентабельність власного капіталу.

Крім системи коефіцієнтів, які дозволяють кількісно оцінити кредитоспроможність, банки беруть до уваги також якісні показники діяльності позичальника, зокрема: вивчають кредитну історію та визначають якість управління.

Дослідження кредитної історії підприємства дозволяє зробити висновки щодо попередніх взаємовідносин позичальника з банківськими установами та погашення кредитної заборгованості в минулому [4, с.393]. Аналіз показників, що характеризують якість управління, має на меті з'ясувати ринкову позицію позичальника, рівень менеджменту потенційного клієнта та якість та своєчасність надання фінансової інформації. В цьому аспекті досліджується зокрема конкурентоспроможність продукції та попит на неї.

Розрахунок інтегрованого рейтингового показника фінансового стану та віднесення підприємства до певного класу позичальників для оцінки можливостей подальшої співпраці банку з цим контрагентом є завершальним етапом аналізу кредитоспроможності підприємства. Інтегрований рейтинговий показник фінансового стану розраховується на підставі коефіцієнтів, їхніх вагових значень та вагових коефіцієнтів аналітичних груп [4, с.393].

На нашу думку в розглянутих дослідженнях кредитоспроможності недостатньо уваги приділяють галузі та сфері діяльності позичальника, адже саме від цього залежить швидкість обігу запозичених коштів та отримання прибутку, а отже і повернення позики.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що реальні висновки та пропозиції за результатами аналізу кредитоспроможності позичальників дозволяють уникнути невиправданих ризиків при проведенні кредитних операцій. Точність оцінки важлива і для позичальника, адже від неї залежить рішення про надання кредиту та про можливий його обсяг.

Література:

1. Положення НБУ «Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих витрат за кредитними операціями банків»: затверджене постановою Правління НБУ від 19.12.2000 №279.
2. Дутченко О.О. Напрямки вдосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника банку//Вісник СНАУ.-2010.-№5.-С.113-119
3. Корольова-Казанська О. Методичний інструментарій оцінки кредитоспроможності підприємства//Економічний аналіз.Київ.-2009.-№4.-С.240-243.
4. Остафіль О., Рубаха М. Комплексна оцінка кредитоспроможності позичальника як інструмент управління кредитним ризиком банку//Формування ринкової економіки в Україні. Львівський національний університет ім..І.Франка.-2009.-№19.-С.387-396.